

הנחיות להוראת המצגת "בנות ובנים – מצאו את ההבדלים"

רקע:

מחקרים העוסקים במגדר בעשורים האחרונים מצביעים על כך שבבית הספר מתרחשים תהליכים הקשורים בעיצוב עמדותיהם של נערים ונערות כלפי מגדר, ויש ציפייה חברתית לכך שבית הספר יכין אותם לקראת תפקוד בעולם המבוגרים. המטרה היא לחנך לשוויון מגדרי ולעצב תפיסת עולם ותרבות שוויוניים לתועלת הפרט והחברה (מתוך [אורנים](#)).

נוסף על כך, חשוב להרחיב את טווח הרגשות וההתנהגויות של שני המינים.

נרצה שהתלמידים יבחינו בין חלוקה לפי מין – שהיא חלוקה פיזיולוגית לנשים ולגברים, לבין החלוקה המגדרית, המייחסת מערך של ציפיות, תכונות ונורמות לכל אחד ואחת על סמך המין הביולוגי.

במצגת זו נתמקד בכמה ערוצים מרכזיים: העלאת המודעות לנושא והצפת המחשבות והרגשות הקשורים אליו, הקניית ידע על מצב השוויון בין המינים בחברה, וזיהוי הפערים בין בנים לבנות שיש בפועל בסביבתם הקרובה של התלמידים.

אפשר להשתמש במצגת זו בשיעור כישורי חיים.

קהל יעד: תלמידי כיתות ו-ז.

מטרות:

1. העלאת מודעות התלמידים להבדלים בין בנים לבנות כפי שהם מתבטאים באזורים השונים בבית הספר ובהתנהגות שלהם (למשל: בחוגים, בלבוש, במראה).
2. התלמידות והתלמידים יכירו כמה חוקים מרכזיים בנושא השוויון בין המינים בישראל.
3. התלמידים יזהו את הפערים הקיימים בין השוויון המגדרי כפי שהוא משתקף בחוק לבין המציאות.

פעילות הכנה:

לפני הוראת המצגת, הסבירו לתלמידים שבכוונתכם לעבוד איתם בשיעור הבא על ההבדלים בין המינים ולשם כך הם מתבקשים לעשות מחקר קטן באמצעות המצלמה בטלפון הנייד. עליהם לסקור ולצלם את האזורים השונים ברחבי בית הספר (חצר, כיתה, מגרש הספורט וכדומה) – ולציין לעצמם:

- מי נמצא יותר בכל אזור – בנים או בנות?
- מה בעיקר עושים הבנים בכל אזור ומה בעיקר עושות הבנות בכל אזור?

את הצילומים בנייד הם מתבקשים לשמור לקראת השיעור.

כמו כן, הנחו את התלמידים להוריד למכשיריהם הסלולריים את אפליקציית הסל"ב.

שקופית 1

שקופית פתיחה

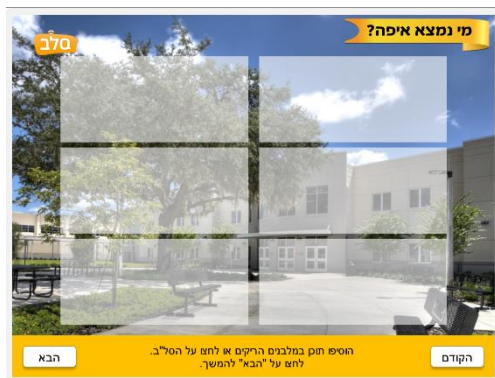

בשקף זה ננסה לחשוב יחד למה הכוונה בהבדלים בין בנים לבנות.

קיימו עם התלמידים דיון קצר בעזרת השאלות הבאות:

- מעבר להבדל במין, אילו עוד הבדלים יש לדעתכם בין בנים לבנות?
- שאלו את התלמידים: האם מישהי או מישהו יודע מהו מגדר? [השתייכות חברתית-תרבותית על פי מין.] (מתוך מילוג) שאלו:
- איזו מילה אפשר לגזור מהמילה "מגדר"? (למורה: המילה "גדר", שבמהותה תוחמת גבול).
- איך המגדר שלכן ושלכם משפיע עליכם לדעתכם? תנו דוגמאות.

שקופית 2

סל"ב - מיפוי הימצאות הבנים והבנות באזורי בית הספר השונים, ומעשייהם בכל מקום.

לחצו על הסל"ב והנחו את התלמידים להיכנס לאפליקציה ביחידים או בזוגות, ולהזין את קוד הגישה שמופיע על המסך.

בקשו מהתלמידים להעלות את התמונות שצילמו במסגרת עבודת החקר המקדימה שעשו.

הדגישו באוזני התלמידים שעליהם לגלות רגישות בבחירת התמונות שהם מעלים – אין להעלות תמונות שעשויות להביך או לבייש מי מהתלמידים בבית הספר.

לתשומת לבכם: אם אחד או אחת מהתלמידים יעלו בכל זאת תמונה שעלולה לפגוע ברגשותיו של תלמיד אחר, יש למחוק אותה לאלתר.

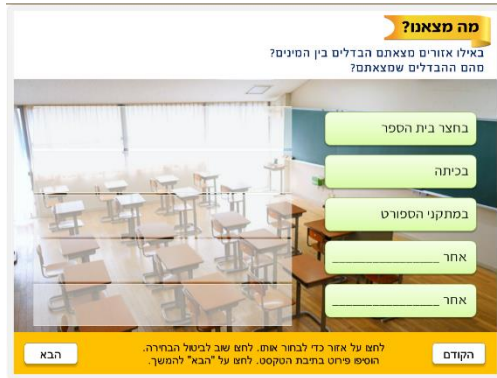
עם סיום העלאת התמונות, אם יש תמונות שונות שמתארות את אותו האזור, אפשר להפעיל את אופציית המגנט, להוסיף כותרות המציינות את האזורים השונים שבהם התלמידים צילמו, ולאפשר לתלמידים להזיז את הפתקיות שלהם לעבר הכותרות הרלוונטיות כדי שתתקבל תמונת מצב לפי האזורים השונים.

שאלו את התלמידים:

- האם אתם מבחינים במגמה מסוימת? למשל, בנים שמתרכזים באזורים מסוימים או בנות שמתרכזות באזורים מסוימים? הסבירו.
- האם התבוננות מכוונת בתמונות עכשיו עוזרת לכם לראות משהו שלא הבחנתם בו בעבר? אם כן, מהו?
- האם משהו הפתיע אתכם? הסבירו.
- האם נהניתם מביצוע משימת החקר המקדימה? מה הרגשתם וחשבתם? שתפו.

שקופית 3

מה מצאנו?

שקופית זו מסייעת לסכם את הממצאים שעלו בשקופית הסל"ב הקודמת.

בקשו מהתלמידים להדגיש את האזורים שבהם מצאו הבדלים בנוכחות או במעשים של בנים לעומת בנות בשטחי בית הספר. משמאל לכל אזור, בקשו מהתלמידים לציין דוגמאות לצורך המחשה.

בקוביית "אחר", התלמידים יכולים להוסיף עוד אזורים להתייחסות שאינם מצוינים.

שאלו את התלמידים:

- מה דעתכם על המצב הקיים?
- האם יש משהו שהייתם רוצים לשנות? מה, ומדוע? הסבירו.
- האם יש משהו שאתן **הבנות** הייתן רוצות לשנות? מה, ומדוע? הסבירו.
- האם יש משהו שאתם **הבנים** הייתם רוצים לשנות? מה, ומדוע? הסבירו.

שקופית 4

יש עוד הבדלים?

עד כה מיפו התלמידים את ההבדלים בנוכחות ובמעשים של בנים ובנות בשטחי בית הספר. ההבדלים המגדריים המיוחסים למינים נוגעים למגוון רחב של תכונות אופי וחיצוניות, כישורים ויכולות ועוד.

בשקופית זו יתבקשו התלמידים לדון ולהחליט האם יש או אין בתחום מסוים הבדלים בין המינים:

- חוגים
- לבוש
- טיפוח
- תחומי עניין
- ספורט
- תכונות אופי
- הבעת רגשות
- תכונות גוף
- אינטליגנציה
- כישורים

פעילות זו מזמנת דיון והצגת דעות. עודדו את התלמידים להציג את עמדותיהם השונות. נסו לבחון יחד איתם למה קשור ההבדל בדעות? האם למין הדובר/ת, ואולי לחינוך שונה בבית?

בסיום, שאלו את התלמידים:

- אילו מחשבות התעוררו בכם בעקבות הפעילות? שתפו.

שקופית 5

יש עוד הבדלים?

בשקופית זו מתבקשים התלמידים לענות על השאלה: **האם לדעתכם יש שוויון בין המינים בחברה שאתם חיים בה?**

בקשו מהתלמידים להצביע פעם אחת: יש / אין / אחר.

בקשו מהתלמידים שהצביעו "אחר" להסביר למה כוונתם.

בקשו גם מכמה תלמידים שהצביעו "יש" (הבדלים) להסביר למה כוונתם, ומכמה תלמידים שהצביעו "אין" (הבדלים) להסביר למה כוונתם.

בררו עם התלמידים מה החוויה המרכזית השוררת בכיתה כמיקרו קוסמוס חברתי – יש או אין שוויון בין המינים?

אם אפשר לזהות הבדלים בתפיסת המציאות בין בנים לבנות, שאלו:

- מדוע לדעתכם בנים חושבים כך ובנות חושבות אחרת?
- האם תוכלו לתת דוגמאות שממחישות את החוויה שלכם או שלכן?

שקופית 6

רגשות

מטרת שקופית זו היא לעבד את התחושות העולות בעקבות הסקר שנערך בשקופית הקודמת.

בקשו מהתלמידים לציין אילו רגשות התעוררו בהם, והדגישו את אותם רגשות. בקשו מכל תלמיד או תלמידה המציינים רגש לנסות ולהסביר מדוע רגש זה מתעורר בהם. ההסבר יכול לסייע להם ולאחרים לעבד את הרגשות בצורה מעמיקה יותר.

שקופית 7

השוויון בין המינים והחוק

בשקופית זו יכירו התלמידים בצורה חווייתית ומשחקית כמה חוקים שחוקקו בישראל לקידום השוויון בין המינים.

אפשר לחלק את הכיתה לשתי קבוצות, שיגרילו בכל פעם שאלה למטרת תחרות, או להזמין בכל פעם תלמיד או תלמידה אל הלוח כדי לשחק תור אחד ולנסות לענות על שאלה. אפשר גם לנסות ולענות על השאלות יחד כאשר המורה מבצעת את מה שנראה כמשקף את דעת הרוב.

לחיצה על מרכז הרולטה מסובבת את הרולטה ומגרילה שאלה. לחצו על הסמל שהוגרל וענו על השאלה שעלתה בגורל.

שאלה 1

מתי נחקק חוק שיווי זכויות האישה?

- 1980
- **1951 (התשובה הנכונה)**
- 2003

אפשר לשאול את התלמידים: כמה שנים עברו מאז? האם נתון זה מפתיע אתכם? הסבירו.

שאלה 2

על פי חוק עבודת נשים, חייבים להיות 50% של נשים בכל מקום עבודה.

- נכון (X לא נכון)
- **לא נכון (V נכון)**. חוק עבודת נשים מבטיח את זכויותיהן של נשים בכל הקשור להיריון ולידה).

אפשר "להרוויח" את הקניית הידע בנושא ולהסביר שכיום יש מקצועות שבהם מועסק רוב של נשים, הנקראים מקצועות צווארון ורוד כמו למשל: הוראה, סיעוד ועבודה סוציאלית. במקצועות אלו רמות השכר הן הנמוכות ביותר במשק.

שאלה 3

למה הכוונה בחוק **שכר שווה לעובדת ולעובד**?

כוונת החוק היא שגברים ונשים ירוויחו אותו הדבר.

- נכון (משוב: לא בדיוק – אין הכוונה שגברים ונשים ירוויחו אותו הדבר בכל מקרה, אלא רק כשהם ממלאים את אותו התפקיד).
 - **לא נכון** (משוב: אכן, אין הכוונה שגברים ונשים ירוויחו אותו הדבר בכל מקרה, אלא רק כשהם בעלי כישורים דומים וממלאים את אותו התפקיד).
- כוונת החוק היא שגבר ואישה בתפקיד דומה וכישורים דומים ירוויחו את אותו השכר.

שאלה 4

האם יש פער בשכר בין גברים לנשים?

- אין
- יש, לטובת הנשים.

יש, לטובת הגברים. (התשובה הנכונה)

שאלה 5

על כל שקל שגבר מרוויח, אישה מרוויחה...

- שקל
- **67 אגורות (התשובה הנכונה)**
- 93 אגורות

שאלו את התלמידים: מה דעתכם על נתון זה? מה לדעתכם גורם לפערים הללו בשכר? (למורה: "המשמרת הכפולה" של נשים שהן אחראיות מרכזיות לטיפול בבית ובילדים לצד עבודתן בשכר; "תקרת הזכוכית" – הקושי של נשים להתקדם במקום העבודה בגלל מחויבות גבוהה גם לבית, יציאה לחופשות לידה).

שאלה 6

למי יש זכות לצאת לחופשת לידה?

- לאימהות בלבד
- לאבות בלבד

לאימהות או לאבות, לפי בחירה (התשובה הנכונה)

שאלו את התלמידים: האם לדעתכם גברים ונשים מממשים את הזכות הזאת במידה שווה? הסבירו מדוע. [למורה: בשנת 2014 נולדו 174,000 תינוקות, אך רק 473 גברים בחרו לנצל את חופשת האבהות המגיעה להם – פחות מחצי אחוז (0.38%) מכלל חופשות הלידה בתשלום (מתוך מעריב קריירה, 30.11.15)].

שקופית 8

בין החוק למציאות

בשקופית הקודמת נחשפו התלמידים לכמה חוקים ועובדות המתייחסים לשוויון בין המינים. בשקופית זו התלמידים מתבקשים להביע עמדה:

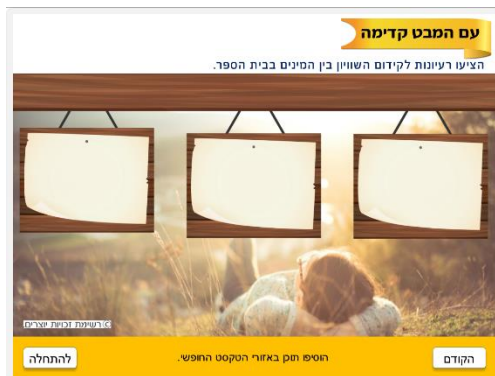
• האם החקיקה אכן הובילה לשוויון בין המינים?

הזינו את מספר המצביעים מעל כל עמדה בסקר העמודות, ולסיום שאלו את התלמידים:

- מה דעתכם על תוצאות הסקר?
- מה אתם למדים מכך על מצב השוויון או אי-השוויון בין המינים בחברה?

שקופית 9

סיום – עם המבט קדימה

לאחר שהתלמידים נוכחו לדעת שישנם תחומי חיים שבהם עדיין אין שוויון מלא בין המינים, הזמינו אותם בשקופית זו להציע רעיונות לקידום השוויון בין המינים בבית הספר.

אפשר להתייחס לעובדה שיש חוגים המוצעים רק לאחד המינים שכדאי היה להציע לשני המינים, לכך שמעודדים בנים ובנות לבחור חוגים מסוימים ולא אחרים ועוד.

כתבו את רעיונותיהם של התלמידים באזורי התוכן.

לסיכום שאלו את התלמידים:

- אילו מחשבות עולות בכם בעקבות הפעילות?
- מה חידשה לכם הפעילות?
- האם הפעילות משנה משהו בהתבוננות שלכם על בחירותיכם בחיים עד כה? (לבוש, חוגים, עיסוק בספורט וכדומה).